

4. Tilastotoimisto

Tilastotoimiston toimintakertomus v:lta 1943 oli seuraavan sisältöinen:

Toimiston henkilökunta. Tammikuun 1 p:nä ylimääräiset toimistoapulaiset I. Jauhiainen ja H. Suolahti siirtyivät sääntöpalkkaisiksi viranhaltijoiksi. Muita muutoksia vakinaisessa henkilökunnassa ei vuoden aikana tapahtunut.

Avoimna olevaa apulaisaktuaarinvirkaa hoiti filosofianmaisteri H. Dalström helmikuun 1 p:stä kesäkuun 30 p:ään ja joulukuun 15 p:stä joulukuun 31 p:ään siten, että hänelle myönnettiin oikeus alennettua palkkaa vastaan tehdä lyhyempiä työpäiviä.

Sotapalveluksessa olivat koko vuoden toimistoapulainen R. Moisio, vahtimestari E. Gröndahl ja apulaisvahtimestari A. Gröndahl sekä lottatehtävissä samoin koko vuoden toimistoapulainen M. Mielonen. Yhtä 39 palkkaluokkaan kuuluvaa toimistoapulaisenvirkaa hoiti huhtikuun 1 p:stä vuoden loppuun toimistoapulainen A.-M. Erwe, sijaisenaan neiti G. Holmqvist, jolla kuitenkin oli sairauslomaa lokakuun 1 p:n ja 28 p:n välisenä aikana, vahtimestarinvirkaa hoiti koko vuoden herra O. Pettersson ja apulaisvahtimestarinvirkaa kesäkuun 1 p:stä koululainen L. Flytström.

Sääntöpalkkaisista viranhaltijoista seuraavat olivat sairauslomalla: toimistoapulainen E. Särkisilta kesäkuun 22 p:n ja elokuun 21 p:n välisenä aikana, sijaisenaan toimistoapulainen M. Björklund, jonka virkaa hoiti toimistoapulainen L. Ruotsalainen sijaisenaan rouva B. Kurtén; toimistoapulainen G. Fontell tammikuun 20 p:n ja helmikuun 7 p:n välisenä aikana ilman sijaista; toimistoapulainen A.-M. Erwe helmikuun 23 p:n ja maaliskuun 22 p:n välisenä aikana sijaisenaan neiti G. Holmqvist ja joulukuun 7 p:n ja 20 p:n välisenä aikana ilman sijaista; toimistoapulainen A. Grönroos helmikuun 8 p:n ja 28 p:n välisenä aikana ilman sijaista; toimistoapulainen I. Jauhiainen vuoden alusta heinäkuun 16 p:ään sekä elokuun 17 p:n ja lokakuun 16 p:n välisenä aikana, jolloin sijaisina toimivat neidit U. Hammarström maaliskuun 1 p:stä huhtikuun 16 p:ään ja A. Linkola huhtikuun 17 p:stä heinäkuun 16 p:ään sekä ylimääräinen toimistoapulainen H. Ragnell elokuun 17 p:stä lokakuun 16 p:ään. Viransijaisena toimivalla vahtimestari O. Petterssonilla oli sairausloma lokakuun alusta vuoden loppuun sodassa saamansa käsivarrenmurtuman parantamiseksi.

Yksityislomaa ilman palkkaa sai aktuaari A. Kytömaa tammikuun 10 p:n ja helmikuun 14 p:n väliseksi ajaksi sekä synnytyslomaa helmikuun 15 p:n ja toukokuun 9 p:n väliseksi ajaksi; sijaisena toimi amanuenssi V. Kuhlefeldt koko ajan sekä tämän sijaisena filosofianmaisteri L. Seppälä tammikuun 10 p:stä huhtikuun 10 p:ään saaden palkkaa 33 palkkaluokan mukaan. Yksityislomaa sai lisäksi aktuaari J. R. Torppa marraskuun 4 p:stä 14 p:ään täysin palkkaeduin ja aktuaari A. Kytömaa heinäkuun 15 p:stä 21 p:ään ilman palkkaa. Toimistoapulainen L. Ruotsalainen määrättiin sijaisena hoitamaan kaupunginkanslian toimistoapulaisenvirkaa elokuun 22 p:stä vuoden loppuun; hänen virkaansa hoiti rouva B. Kurtén.

Seuraavat henkilöt toimivat vuoden aikana ylimääräisinä toimistoapulaisina: M. O'Brien-Hitching vuoden alusta huhtikuun 21 p:ään nauttien sairauslomaa tammikuun 17 p:n ja 31 p:n välisenä aikana, H. Ragnell maaliskuun 1 p:stä vuoden loppuun, U. Hammarström huhtikuun 17 p:stä vuoden loppuun sekä B. Kurtén huhtikuun 5 p:stä samoin vuoden loppuun, hoitaen kuitenkin sääntöpalkkaisen viran sijaisuuksia kesäkuun 22 p:stä lähtien. Entinen toimistoapulainen A. Emeléus hoiti lisäksi tarpeen vaatiessa erinäisiä tehtäviä tammi—kesäkuun ja elo—joulukuun aikana saaden tuntipalkkaa laskun mukaan. Arkiston järjestelytoissa oli keväällä filosofianmaisteri A. Hästesko.

Uudet toimet. Viitaten siihen, että kunnallisen asetuskokoelman toimittaminen oli toimistopäälliköltä vienyt suhteettoman paljon aikaa ja että sodan päätyttyä uusi kunnallishallintoa koskevien asetusten kodifiointi oli välttämättömästi toimitettava, tilastotoimisto kesäkuussa esitti, että se v:n 1944 talousarvioon saisi merkitä määrärahan uuden ylimääräisen apulaisaktuaarin palkkaamista varten. Samassa kirjelmässä toimisto myös esitti, että määräraha saataisiin varata uuden kirjaston- ja arkistonhoitajan palkkaamista varten, jotta toimiston kirjasto, julkaisuvarasto ja omien asiakirjain arkisto voitaisiin hoitaa asianmukaisella tavalla. Molemmille uusille viranhaltijoille suunniteltiin 33 palkkaluokkaa vastaava palkka. Esitykseen kaupunginhallitus suostui kesäkuun 17 p:nä.

Talousarvioehdotusta laadittaessa merkittiin siihen paitsi näitä uusia toimia myös uuden ylimääräisen toimistoapulaisen palkkaamista varten tarvittavat varat. Tämän apulaisen tehtäviin tulisi erikoisesti kuulumaan yleishyödyllisiä rahastoja koskevien tietojen keräily ja tarkastus, mikä aikaisemmin oli kustannettu kaupunginhallituksen käyttövaroista kunakin vuonna myönnetyllä määrärahalta.

Uuteen apulaisaktuaarinvirkaan kaupunginhallitus sittemmin määräsi alemman oikeustutkinnon suorittaneen rouva A.-M. Lipposen tammikuun 1 p:stä 1944 lähtien.

Palkkaolot. Elinkustannusindeksin noustessa toimiston viranhaltijoille maksetut palkat kohosivat elokuun 1 p:nä.

Sotaväessä olonsa aikana toimistoapulainen R. Moisio ja vahtimestari E. Gröndahl perheellisinä saivat palkkansa vähentämättömänä; toimistoapulainen M. Mielonen ja apulaisvahtimestari A. Gröndahl saivat 75 % palkastaan.

Uuden eläkesäännön tultua voimaan kaikki toimiston sekä sääntöpalkkaiset että ylimääräiset viranhaltijat, myös sotaväessä olevat, alistuivat sen muutettuihin määräyksiin.

Kesälomat ja henkilökunnan osallistuminen maataloustöihin. Kaupunginvaltuuston päätettyä, että viranhaltijalle oli v. 1943 annettava vain puolet hänelle virkasäännön mukaan tulevasta vuosilomasta, kuitenkin siten, että hänelle oli annettava myös jäljellä oleva osa lomastaan siinä tapauksessa, että hän työvoimaviranomaisten hyväksymällä tavalla osallistui maatalous- tai metsätöihin tai työvelvollisena siihen määrättiin, tilastotoimiston viranhaltijain kesälomat järjestettiin sen mukaisesti. Siihen nähden, että työvelvollisuuskutsuntaan ei kutsuttu naisia, jotka olivat syntyneet v. 1888 tai sitä ennen eikä naisia, joilla oli alle 6 vuoden ikäisiä lapsia, näihin ryhmiin kuuluvat viranhaltijat, joista edellisiä oli 9 ja jälkimmäisiä 3, saivat kesälomansa lyhentämättömänä. 4 viranhaltijaa, jotka esittivät sairastodistuksen, saivat samoin täyden kesäloman. Muut 9 viranhaltijaa, paitsi 4 sotaväessä tai lottatehtävissä olevaa, ilmoitettiin työvoimaviranomaisille, jolloin melkein kaikki esittivät jonkun maaseudulla olevan työvoimapäällikön hyväksymän sopimuksen maataloustöihin osallistumisesta; näillekin siis toimiston puolesta myönnettiin täysi kesäloma.

Kaupunginvaltuuston päätettyä ¹⁾, että v:n 1941, 1942 ja 1943 käyttämättömän kesäloman ajalta olisi määrättyin edellytyksin suoritettava korvaus, toimiston viranhaltijoista seuraavat saivat alempana luetellut korvaukset:

	1941	1942	1943
Toimistopäällikkö O. Bruun	—	1 998: —	3 244: —
Toimistoapulainen M. Mielonen	4 071: 20	944: 40	—
» R. Moisio	2 604: —	—	—
Vahtimestari E. Gröndahl	2 644: —	286: 40	—
Apulaisvahtimestari A. Gröndahl	2 220: —	492: —	—
Yhteensä, mk	11 539: 20	3 720: 80	3 244: —

V:n 1941 ja 1942 korvaukset maksettiin erikoistililtä ja v:n 1943 korvaukset tilapäisen työvoiman palkkaamista varten varatusta määrärahasta.

Kiinteistötoimiston pyydettyä kaupunginhallituksen päätökseen nojautuen, että kaupungin virastoissa toimivia henkilöitä lähetettäisiin sadonkorjuutöihin kaupungin maatilaille, tilastotoimisto osallistui tähän lähettämällä kaksi toimistoapulaista Talin tilalle. He olivat kyseisessä työssä 8 päivän aikana, tehden kumpikin 54 työtuntia. Kun heille

¹⁾ Ks. tämän kert. I osan s. 6.

toimiston puolesta suoritettiin täysi palkka, toimisto veloitti kiinteistötoimiston maatalousosastoa heille maatalouden palkanormien mukaan tulevalla palkalla, 5: 75 mk tunnilta, yhteensä 621 mk, josta kuitenkin vähennettiin korvaus saadusta ruoasta, 162 mk, joten toimistolle suoritettiin 459 mk.

Toimiston huoneisto. Kiinteistötoimiston ryhdyttyä tutkimaan missä määrin kaupungin virastojen hallussa olevia huoneistoja tai niihin kuuluvia yksityisiä huoneita voitaisiin luovuttaa asuntotarkoitukseen, tilastotoimisto ehdotti kaupunginhallitukselle, että sen huoneistoon kuuluva keittiö siihen liittyvine palvelijahuoneineen, josta oli suora pääsy porraskäytävään, mutta joiden luovuttamista ulkopuolisille ei katsottu soveliaaksi, koska asukkaiden täytyi käyttää toimiston mukavuuslaitosta, johon pääsi vain virka-huoneiden kautta, saataisiin vuokrata toimiston siivoojalle. Kaupunginhallitus päätti oikeuttaa toimiston vuokraamaan kyseiset huoneet 14 vuorokauden irtisanomisajoin ja 474 mk:n kuukausivuokrin lämpöineen, valoineen ja kaasuneen, ja oli vuokra suoritettava etukäteen ja tilitettävä sekalaisten yleisten tulojen tilille. Sitten kuin huoneet olivat talonomistajan toimesta korjatut ja maalatut, siivooja S. Kylkinen muutti huoneiston asumaan tammikuun 1 p:nä 1944.

Julkaisutoiminta. Vuoden aikana ilmestyivät tilastotoimiston julkaisemina seuraavat 6 teosta:

Maaliskuun 17 p:nä		Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta. Henkilöhakemisto 1875—1930. 152 s.
» 31 »		Helsingin kaupungin tilasto. VI. Opetuslaitokset. 12. 1939/40—1940/41. V+114+42 s.
Heinäkuun 31 »		Helsingin kaupungin kunnalliskalenteri. 17. 1943. XVI+286 s.
Elokuun 9 »		Kommunalkalender för Helsingfors stad. 17. 1943. XVI+285 s.
Lokakuun 12 »		Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta. 53. 1940. IV+377+322 s.
» 19 »		Helsingin kaupungin tilasto. II—III. Ulkomaan kauppa ja merenkulku. 9. 1939—40. IV+40+188 s.

Kaikkien julkaisujen painatustöitä viivästytti sodan aiheuttama työvoiman puute tilastotoimiston käyttämässä 5 kirjapainossa. Vuoden päättyessä oli joukko teoksia työn alaisina.

Koska v:n 1941 kunnalliskalenterin ilmestymisen jälkeen lukuisia muutoksia oli tapahtunut kunnallishallintoon kuuluvan henkilökunnan keskuudessa, kaupunginhallitus, muuttaen edellisenä vuonna tekemänsä päätöstä, tammikuussa kehoitti tilastotoimistoa ryhtymään kunnalliskalenterin uuden vuosikerran julkaisemiseen. Kun työt pantiin näin myöhään käyntiin kalenteri ilmestyi vasta kesällä.

Tilastollisen vuosikirjan uuden painoksen latomiseen ryhdyttiin toukokuussa, jolloin asianomaisen kirjapainon puolesta luvattiin teoksen ilmestymiseen ennen vuoden loppua tarvittava työvoima. Siitä huolimatta latomistyöt myöhästyivät tuntuvasti, niin että viimeiset arkit saatiin ladotuiksi ja hyväksytyiksi vasta huhtikuussa 1944. Teoksen painatus, joka säännöllisissä oloissa vie noin neljä kuukautta, on siis tällä kertaa kaikista sekä toimiston että kaupungin painatustöiden valvojan ponnistuksista huolimatta vaatinut vuoden ajan.

V:n 1942 kunnallisen asetuskokoelman viimeiset vihod valmistuivat kesällä, mutta koska tähän vuosikertaan oli liitettävä 20-vuotiskautta käsittävä hakemisto, jonka laatiminen ja latominen vei runsaasti aikaa, tämän vuosikerran ilmestyminen lykkääntyi seuraavaan vuoteen.

Eripainoksia otettiin seuraavista asetuskokoelmassa julkaistuista asetuksista: mää- räyksistä kansakoulujen virkavapaina oleville ja viransijaisina toimiville opettajille suoritettavista palkoista ja palkkioista 250 kpl, työntekijäin eläkesäännöstä 800 kpl, viranhaltijain eläkesäännöstä 800 kpl, tavaravajoissa säilytetyn tavaran paikanvuokra- taksasta 100 kpl, Verkkosaaren kalasataman järjestyssäännöstä 200 kpl, huoltolauta- kunnan alaisten viranhaltijain johtosäännöstä muutoksineen 55 kpl, kansanhuollonohje- säännöstä 100 kpl, yhteiskunnallisen huollon hallinnosta annetun asetuksen muuttamisesta 150 kpl ja taksasta kunnallissairaaloissa suoritettavista hoitomaksuista 500 kpl. Uusia painoksia otettiin liikennejärjestyksestä 500 kpl, virkasäännöstä 600 kpl ja rakennusjär- jestyksestä 300 kpl.

Tietojen ja selvitysten antaminen viranomaisille. Kuten aikaisempina vuosina tilastotoimisto sai kuukausittain sosiaaliministeriön sosiaaliselta tutkimustoimistolta tietoja elintarvikkeiden hinnoista ja elinkustannusindeksistä, joista lähetettiin jäljennökset niitä haluaville kunnallisille elimille. Tietoja laivaliikenteestä laadittiin kuukausittain käyttämällä satamaliikennekonttorin päiväkirjoja ja lähetettiin tiedot satamaviranomaisille. Sosiaaliministeriön sosiaaliselle tutkimustoimistolle lähetettiin tietoja yhteiskunnallista huoltoa v. 1942 saaneista henkilöistä sekä irtolaisista ja alkoholisteista ja lastensuojelulautakunnan valvonnan alaisista lapsista. Huoltolautakunnalle ja lastensuojelulautakunnalle toimitettiin heidän vuosikertomuksiinsa tarvittavat vastaavat tilastotiedot. Kansakoulujen tarkastajille annettiin toimiston keräämiä kansakouluoppilaita koskevia tilastotietoja kouluhallitukselle ja tilastolliselle päätoimistolle lähetettäväksi. Tietoja rakennustoiminnasta kaupungissa lähetettiin neljännesvuosittain sosiaaliselle tutkimustoimistolle sekä vastaavat tiedot niistä kaupungin ulkopuolella olevista alueista, jotka ovat kaupungin rakennustarkastajan valvonnan alaiset. Uudenmaan lääninhallitukselle lähetettiin erinäisiä sen vuosikertomustaan varten tarvitsemia laajennetun kyselykaavakkeen mukaisia taulukoita, Vakuutus oy. Pohjolalle tietoja tapaturman varalta vakuutettujen työntekijäin lukumäärästä ja heidän työpalkoistaan sekä Tukholman kaupungin tilastokonttorille Helsinkiä koskevat tiedot Pohjoismaiden yhteistä, näiden tilastollisissa vuosikirjoissa julkaistavaa tilastoa varten. Tilastolliselle päätoimistolle lähetettiin heinäkuussa kaupungin raha-asioita v. 1941 koskeva tilasto.

Vuokratiedustelu jäi suorittamatta, koska vuokrasäännöstelyn vallitessa vuokrien ylin raja oli määrätty suhteessa v:n 1939 tasoon. Samoin tavanmukainen tiedustelu tyhjästä huoneistoista jäi toimittamatta, kun asuntopulan kärjistyttyä voitiin edellyttää, että melkein kaikki huoneistot olivat käytössä.

Yleishyödyllisiä rahastoja koskevia tietoja keräiltiin kuten edellisenä vuonna tällä kertaa käyttämällä tilastollisen päätoimiston laatimia uusia kyselykaavakkeita. Saapuneet tiedot lähetettiin tilastolliselle päätoimistolle syyskuussa sekä lisäksi luettelo niistä rahastojen hoitajista, jotka kehoituksista huolimatta eivät olleet antaneet tietoja heidän hoidossaan olevista rahastoista.

Apulaisasemakaava-arkkitehti B. Aminoffin pyynnöstä tilastotoimisto hankki tietoja Helsingin pitäjän useissa kylissä asuvan ja siellä henkikirjoissa olevan väestön suuruudesta, mitkä tiedot toimitettiin arkkitehti Aminoffille.

Pienehköjä tietoja, ilmoituksia ja selvityksiä annettiin lisäksi useille muille viranomaisille ja yksityisille henkilöille.

Vuoden aikana annettiin tilastotoimiston arkistossa säilytettyjen henkikirjojen jäljennöksen perusteella 116 todistusta siitä, olivatko määrättyt henkilöt merkityt Helsingin kaupungin henkikirjoihin.

Tilastotietojen parantamista tarkoittavat toimenpiteet. Yleistä lääkärinhoitoa koskevan lain astuttua vuoden alussa voimaan lääkintöhallitus oli vahvistanut uuden kaavakkeen lääkärien asianomaiselle terveydenhoitolautakunnalle lähetettäviä tautitapausten ilmoituksia varten. Koska tämän kaavakkeen mukaan m.m. ainoastaan sairastuneiden koko luku oli ilmoitettava ja siten Helsingissä aikaisemmin käytetyssä lomakkeessa esiintyvä ryhmitys miehiin, naisiin ja lapsiin sekä helsinkiläisiin, ulkokuntalaisiin ja sotilashenkilöihin tulisi häviämään, terveydenhoitolautakunta oli suunnitellut esityksen tekemistä lääkintöhallitukselle siinä tarkoituksessa, että Helsingissä tautitapausten ilmoittamisessa edelleen saataisiin käyttää erikoista kaavaketta. Tilastotoimistolta, joka jo kauan oli näitä ilmoituksia käyttäen laatinut kaupungissa esiintyviä tarttuvia ja muita äkillisiä tauteja koskevan tilaston, pyydettiin lausunto terveydenhoitolautakunnan kansliassa laaditusta ehdotuksesta uudeksi ilmoittamislomakkeeksi. Tämä lausunto lähetettiin ensimmäiselle kaupunginlääkärille maaliskuussa.

Vuoden alussa voimaan tulleen sukupuolitautilain mukaan on terveydenhoitoviranomaisten toimitettava lääkintöhallitukselle tilastotietoja kaupungissa esiintyvistä sukupuolitautilapauksista. Nämä tiedot saadaan niistä ilmoituksista, joita tautia hoitavan lääkärin on kussakin tapauksessa lähetettävä kaupunginlääkärille tai muulle virkalääkärille, joka saapuneiden ilmoitusten nojalla laatii lääkintöhallituksen vaatiman tilaston. Vahvistetussa tilastokaavakkeesta potilaita ei ryhmitetty siviilisäädyn mukaan, siis naimattomiin, naimisissa oleviin, leskiin ja eronneisiin, mikä ryhmitys kauan oli ollut käytännössä Helsingissä. Tämän johdosta tilastotoimisto esitti terveydenhoitolautakun-

nan määrämälle virkalääkärille, lääketieteenohtori Y. V. Salmiselle, että tilastoa laadittaessa mainittu potilaiden jakaantuminen siviilisäädyn mukaan edelleenkin huomioitaisiin.

Kun verotusviranomaiset olivat katsoneet suotavaksi, että yksityiskohtaisempi, joka-vuotinen ja nopeasti valmistuva tilasto eri ammattiryhmiin kuuluvien verovelvollisten tuloista saataisiin aikaan, tilastotoimiston päällikkö kutsuttiin verotusvalmisteluvirastoon järjestettyyn neuvotteluun, jossa hän esitti asiaa koskevan muistion. Tässä esitettiin miten verotustilasto voitaisiin käytännössä järjestää, jotta halutut tiedot määräajassa saataisiin valmiiksi. Kysymyksen jatkuva käsittely siirtyi seuraavaan vuoteen.

Kaupungin työntekijäin palkkaoloja koskevan tilaston laatiminen oli rahatoimikamarin v. 1922 tekemän päätöksen mukaan uskottu tilastotoimistolle ja siinä käytettiin eri virastoissa täytettyjä yhtenäisiä henkilökortteja, joiden ulkoasusta aikanaan oli sovittu neuvotteluissa, joissa kaikki asianomaiset virastot ja laitokset olivat olleet edustettuina. Kun viime vuosina tilastoa laadittaessa oli havaittu, että kyseiset henkilökortit täytettiin eri periaatteita noudattaen, jolloin yhtenäisen, verrattavia lukuja sisältävän tilaston aikaansaaminen vaikeutui, tilastotoimisto kääntyi kaupungininsinöörin puoleen ehdottaen, että merkintöjä kortteihin tehtäessä noudatettuja menetelmiä tarkastettaisiin neuvottelukokouksessa, johon asianomaisten virastojen ja laitosten edustajat kutsutettiin. Kaupungininsinöörin toimesta tällainen neuvottelu saatiin aikaan, jossa toimiston edustajakin oli läsnä ja jossa sovittiin yhtenäisistä ohjeista. Samalla tarkistettiin myös tilastoa laadittaessa käytettävä työntekijäin ryhmitys ammateittain.

Lainvalmistelukunta oli laatinut luonnoksen uuteen lakiin kirkonkirjoja ja eräitä muita väestöluetteloita pidettäessä niihin merkittävästä paikkakunnasta, jossa määrätään millä paikkakunnalla kukin oli merkittävä kirkonkirjoihin tai siviilirekisteriin. Lain tarkoitus oli poistaa tätä nykyä havaitut eroavaisuudet kirkonkirjoihin merkinnän ja henkikirjoituksen välillä ja siinä määrättiin m. m., että milloin kirkollinen ja kunnallinen jaoitus poikkeavat toisistaan, on kirkonkirja laadittava siten, että siitä ilmenee missä kunnassa kukin asuu. Lakiehdotuksessa määrättiin myös, että ulkomaalainen, joka on asunut Suomessa vähintään vuoden, on merkittävä siviilirekisteriin siinä tapauksessa, että häntä ei ole merkitty kirkonkirjaan, sekä edelleen, että lapsen syntymisestä on kahden kuukauden kuluessa ilmoitettava sille viranomaiselle, jonka kirjoissa isä on. Tilastollinen päätoimisto oli saanut tilaisuuden lausua mielipiteensä lakiehdotuksesta ja sen kehoituksesta tilastotoimisto lähetti sille muistion, jossa tehtiin eräitä huomautuksia ehdotukseen sisältyviin säännöksiin nähden. Toimisto, joka tosin katsoi, että olisi pyrittävä yhteen ainoaan valtion viranomaisten pitämään viralliseen väestöluetteloon, joksi henkikirjat olisi muodostettava, ja että toistaiseksi ainoastaan evankelis-luterilaiselle ja kreikkalais-katoliselle kirkolle olisi myönnettävä oikeus virallisten väestöluetteloiden pitoon, kun sitä vastoin kaikki muiden uskontokuntien jäsenet olisi merkittävä siviilirekisteriin, lausui muistiossaan, että lakiehdotus, vaikka se ei merkinnyt ratkaisevaa askelta toimiston mielestä toivottavaa päämäärää kohden, kuitenkin oli omiaan huomattavasti poistamaan nykyään väestön rekisteröinnissä havaittuja epäkohtia. Toimisto huomautti, että jos kirkonkirjat on pidettävä kunnittain, seuraisi siitä myös, että henkilöt, joilla ei ollut tunnettua asuinpaikkaa, pidetään erillään, toisin sanoen, että saataisiin aikaan kauan toivottu Ruotsin Boken över obefintliga nimistä teosta vastaava rekisteri, jolloin joukko kirkonkirjoissa olevia, mutta kauan sitten kuolleita tai hävinneitä henkilöitä voitaisiin jättää huomioon ottamatta kuntien väkilukua laskettaessa ja väestötilastoa laadittaessa. Toimisto kuitenkin suuresti epäili tällaisen toimenpiteen mahdollisuutta, varsinkin kaupungeissa, joissa kirkonkirjat pidetään aakkosjärjestyksessä eikä papistolla ole tietoja seurakuntaan kuuluvien asuinpaikasta.

Erinäiset muut asiat. Ilmasuojelukeskuksen pyydettyä kaupunginhallitukselta kaupungin virastojen ja laitosten evakuoimissuunnitelmaa laadittaessa tarvittavia tietoja, tilastotoimisto puolestaan ilmoitti kaupunginhallitukselle, että kunnallisten virastojen evakuointi tulisi huomattavasti vaikeuttamaan toimiston töitä, varsinkin jos kirjapainojenkin toiminta keskeytetään. Toimisto katsoi, että se voisi maaseudullekin siirrettynä hoitaa osan tehtävistään, joten noin puolet sen henkilökunnasta vapautuisi muuhun sopivaan työhön siirrettäväksi. Tällöin oli kuitenkin otettava huomioon, että naisvirkaillijat, joilla on pieniä lapsia, tuskin voivat siirtyä toimiston uudelle toimipaikalle sekä että sairaalloisille apulaisille todennäköisesti oli olojen kiristyessä myönnettävä virkavapaus.

Toimisto huomautti, että sen siirtyessä myös osa sen kalustosta sekä kirjoitus- ja laskukoneista oli saatava mukaan; kaupunkiin jääneet koneet olisi toimitettava suojaan. Ilmoittaen edelleen, että osa toimiston arkistosta oli jo v. 1939 siirretty maaseudulle, toimisto ehdotti, että kaupunginhallitus ottaisi harkittavakseen missä määrin arkistossa säilytetyjä asiakirjoja oli toimitettava turvallisempaan paikkaan. Mitään sijoituspaikkaa maaseudulla ei ollut tilastotoimiston tiedossa.

Koska tullipostitoimistossa oli sattunut rettelöitä sen vuoksi, että tulliviranomaisten puolesta oli vaadittu selvitystä toimistolle ulkomaalta vaihtokappaleina saapuneiden tilasto- ja muiden julkaisujen arvosta, jotta voitaisiin määrätä niistä mahdollisesti kannettava liikevaihtovero, toimisto esitti kaupunginhallitukselle, että liikevaihtoverokonttorilta pyydetäisiin tietoja missä määrin näin lahjaksi saadusta kirjallisuudesta yleensä oli suoritettava veroa sekä ohjeita siitä miten lähetyksiä noudettaessa oli menettävä. Vastauksena toimitettiin toimistolle tullihallituksen kirjelmä, josta m.m. ilmeni, että sarjajulkaisut olivat liikevaihtoverosta vapaat, mutta että muusta kirjallisuudesta oli ilmoitettava tavarain markkinahinta lähetyksipaikalla siihen lisätynä kuljetus- y.m. kustannukset. Jollei näin laskettua hintaa voitu ilmoittaa, oli tavara tullisäännössä määrättyillä tavalla asiantuntijain arvioitava vastaanottajan kustannuksella. Kirjelmästä ilmeni myös, että pienissä erissä maahan saapuva lahjatarvike oli tullista vapaa ainoastaan kun se oli osoitettu yksityiselle henkilölle.

Koska toimistolle saapuva kirjallisuus yleensä voidaan katsoa sarjajulkaisuihin kuuluvaksi, toimisto enimmäkseen on vapautettu veron maksamisesta ja sitä edellyttävän tavarain arvon todistamisesta. Kuitenkin on silloin tällöin sattunut, että ilmaiseksi saaduista teoksista, jotka eivät kuulu sarjajulkaisuihin, on vaadittu veroa; jos teoksen kanssa on painettu hintailmoitus, on tähän lisätty postimerkkien arvo ja vero laskettu näin saadun cif-arvon perusteella, mutta muissa tapauksissa on ollut vaikeata löytää hyväksyttävää pohjaa veron laskemista varten.

Kaupungin arkistojen järjestäminen ja virastojen diaarinpito. Kaupunginhallituksen v. 1942 asettama komitea oli kaupunginkanslian välityksellä pyytänyt tietoja kunnallisten virastojen diaarinpidosta ja asiakirjojen säilytyksestä. Tilastotoimisto lähetti komitealle sen pyytämät tiedot ja ilmoitti m.m., että sen arkiston suojissa oli asiakirjoja 775 juoksumetriä, josta 112 m toimiston omia asiakirjoja ja 663 m sen hoitoon uskottuja arkistoja. Sittenkin komitea pyysi lausuntoa sen laatimasta uusien diaarikaavakkeiden ehdotuksesta, jolloin toimisto esitti niitä vastaan eräitä muistutuksia. Komitean laatimat uudet kaavakkeet kaupunginhallitus määräsi käyttöön otettaviksi.

Menot ja tulot. Seuraava taulukko osoittaa missä määrin tilastotoimistolle myönnettyjä määrärahoja käytettiin:

Menoerät	Määrärahat talousarvion mukaan		Siirto- ja lisämäärä- rahat		Yhteensä käytettävissä olevia varoja		Menot		Määrärahan säästö (+) tai ylitys (-)	
	Markkaa ja penniä									
Sääntöpalkkaiset virat	877 452	—	¹⁾ 480 245	35	1 357 697	35	1 357 697	35	—	—
Tilapäistä työvoimaa	212 912	—	²⁾ 8 727	—	221 639	—	⁴⁾ 230 078	95	⁵⁾ —	8 439 95
Vuokra	182 784	—	—	—	182 784	—	182 784	—	—	—
Valaistus	9 000	—	—	—	9 000	—	5 503	95	+3 496	05
Siivoaminen	4 800	—	—	—	4 800	—	5 274	40	⁵⁾ —	474 40
Painatus ja sidonta	563 500	—	³⁾ 176 372	50	739 872	50	461 022	30	⁶⁾ +278 850	20
Tarverahat	32 400	—	—	—	32 400	—	34 988	35	⁷⁾ —	2 588 35
Yhteensä	1 882 848	—	665 344	85	2 548 192	85	2 277 349	30	+ 270 843	55

¹⁾ Siitä 348 858: 80 mk kalliinajanlisäysten suorittamiseen, 15 260 mk v. 1941 ja 1942 käyttämättä jääneiden kesälomien korvaamiseen, 4 080 mk palkankorotusten maksamiseen sekä vastaavasti 43 566: 05 mk ja 68 480: 50 mk sairauslomasijaisten ja sotapalveluksessa olevien sijaisten palkkaamiseen. — ²⁾ Siitä 8 268 mk kalliinajanlisäysten suorittamiseen ja 459 mk viranhaltijain osallistumisesta maataloustöihin saatu korvaus. — ³⁾ Siirretty v:sta 1942. — ⁴⁾ Siitä 40 380 mk kalliinajanlisäysten suorittamiseen ja 3 244 mk v. 1943 käyttämättä jääneiden kesälomien korvaamiseen. — ⁵⁾ Kaupunginvaltuuston sallima ylitys. — ⁶⁾ Siirretty v:een 1944. — ⁷⁾ Siitä 2 583 mk kaupunginvaltuuston sallima ylitys ja 5: 35 mk rahatoimiston v:n 1942 tileissä tekemän erheviennin tasoitus.

Talousarvioon merkitty määräraha oli 1 882 848 mk, johon on lisättävä edellisestä vuodesta siirretty painatusmäärärahan käyttämätön osa, 176 372: 50 mk. Asianomaisilta tileiltä siirrettiin kaupunginhallituksen myöntämät erät sairasloma- y.m. sijaisten palkkaamista varten sekä kalliinajanlisäykset y.m., yhteensä 488 972: 35 mk. Toimiston käytettävänä oli siis yhteensä 2 548 192: 85 mk. Menoja oli kaikkiaan 2 277 349: 30 mk; seuraavaan vuoteen siirrettiin painatusmäärärahan töiden myöhästymisen johdosta käyttämätön osa, 278 850: 20 mk. Menot ylittivät täten talousarvioon otettuja määrärahoja 8 006: 65 mk; kaupunginvaltuusto myönsi kuitenkin toimistolle oikeuden ylittää riittä-mättömiksi käyneitä määrärahoja.

Toimiston tulot myydyistä julkaisuista olivat 4 718: 50 mk.

Talousarvioehdotus. V. 1944 talousarvioehdotus päättyi 2 079 740 mk:aan, johon kuitenkaan eivät sisälly sääntöpalkkaisille viranhaltijoille suoritettavat kalliinajanlisäykset. Tilapäisen työvoiman tilille merkittiin tällöin ylempänä mainittujen uusien virkojen vaatimat palkkamenot; sitä vastoin muutamata toimiston ulkopuolelle maksettuja palkkioita varten tarkoitettut erät vähennettiin tai poistettiin. Uusi erä varattiin eräiden tilastojen konekäsittelyä varten, koska se osittain tulisi tapahtumaan yksityisessä liikkeessä, osittain tilastollisessa päätoimistossa ylityönä. Kunnalliskertomusten yleishakemiston toimittamista varten varattu erä poistettiin myös, koska se rekisteröimistöiden myöhästyttyä ei v. 1944 ollut tarpeen. Painatusmäärärahaa määrättäessä otaksuttiin, että sekä kunnalliskalenteri että tilastollinen vuosikirja jäisivät toimittamatta, koska painatustöiden suorittamisessa esiintyneet vaikeudet puolsivat näiden teosten ilmestymistä vain joka toinen vuosi. Kun painatustyöt viime vuosina olivat vieneet huomattavasti enemmän aikaa kuin aikaisemmin ja kaupunginhallitus muutamissa tapauksissa oli päättänyt, että painatustyö oli lykättävä, olivat julkaisujen aiheuttamat painatuskustannukset hintojen alituisesti kohotessa tuntuvasti ylittäneet aikanaan talousarvioon merkittyjä eriä, jota paitsi myös liikevaihtoveroa oli maksettu, vaikka sitä ei oltu otettu huomioon menoarviota laadittaessa. Sekä v. 1941 ja 1942 valmistuneiden että v:n 1942 ja 1943 talousarvioon merkittyjen, vielä keskeneräisten julkaisujen tällä tavoin kohonneiden menojen peittämiseksi merkittiin talousarvioon 167 250 mk:n suuruinen erä.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi sittemmin talousarvioehdotuksen kaupunginhallituksen ehdottamin muutoksin 1 991 490 mk:n suuruisena, jolloin painatuskustannukset oli vähennetty yhteensä 88 250 mk.

Lähetysten lukumäärä oli 1 922, niistä oli lähetettyjä kirjeitä 1 144 ja jaettuja julkaisuja 778.

Kirjasto lisääntyi 311 numerolla.